

EUSKAL GAIAK

ANGELUS

Atzoko egunarekin gogoratzen degun gertakizuna, aundi aundientako da. Ez dute noski kristauak beinare aztu: Egungo egunero iru aldiz gurtiak gogoratzetegi. "Angelus" deritzon otoi ori ez baita da gertakizun onen oroiaren balizk.

Angelus otoi au noizko danik ziar ez daki. 13'gaen eun kadan, hiltsuan otoieta josten asti ziran; 14'gaen, golzean; eta 15'gafaren asieran eguardian. Gaur bezela, iru joaldi oiek alkafekin batasun egiten, 16'gafen eunkadan astak izan bear dute. Gaurko era oso osoa, otoi ta guzti, aurenko aldi Benezin egindako ikasbide baten arkitu degu (1596) Paristik Azpeitira Iñigo Loyola'ko etofi zanean, iru joaldia befitu erazi zitula, jakinako gauza da. Esan dezakegu bada, Euskaleñin beste ifion bezin lster otoi au esaten asiak gera.

Gaur egunean, ez dago otoi ori ezagutzen ez dun euskaldun onik, Iru aldiz egunero otoi ori dasagu: goizean eta hiltsuan, ez dakit ain maiz, eguardian beintzat bai.

Ezaguna dala esan det: bafia oker esan ote detan, bildurtx bat badet nere baitan. Geyenean lateraz esaten bait da: eta geyenak laterarik ez dute ulertzeta. Ogegatik oso egoki deritzat, gaurko egun ontan otoitzori pixka bat arritzeta.

Iru zati ditu. Banaka artu ditzagun zatiko oiek.

Angelus Domini nuntiavit Mariae. Et concepit de Spiritu Sancto.

Yaunaren aingeruak Maria're adierazi zion. Eta Mari'k Goteunaren egitez sotu zun. (Lc 1,24 eta 1,35).

Mari'k aingeruari berri baiezta eman da bertan, Irutsuneko Biagafena gizon esan zan. Yainkoago gogo uts uts, al-guzti, numnaidagona, ertza... bage... Yainko ofek neskatzeko baten efaietan eizon soña artzen du: txiki, txiki: esan estu: ezer ezin esan, ezin esan... Aundieta, txikien egina. Gure adimenak ezin ulertz du gertakizun ori: Gure biotzak ordea... nolabait sumatzun dulakoan nago. Nola agertu dezakengun Yainkoaren etofera afiratzori? Ara itzbitan da: Maite gisun. Ez dago besterik.

Yainkoaren gizun zuloi hatzen itzotzeo zorion ikusi gisun gizun ok. Gizon loitu oletzak afukitutu Yainkoaren Semea, eta, ara, bere esku guri emateko zerutik gure ondora dator!

Ondo zekin Yesukristok gure ordez ze ikusteko zegon, Bildurtu? Ez: Bere Aita eta gu maiterik, bazun ortarako aibea indar. "Nai det!" Berak nai ta bere gain artu zungu loi efekta orortat aterzeta. Naiz ortarako ikusgarriak ikusi bear. Berari eskefak gaur gure biotzak garbi daude: Yainkoari egi egiz "Aita" esaten diogu. Yesukristoren oinean, geyago, zati gera. Aundieta benetan gaur gogoratzetegi degun gertakizuna!

Ece ancilla Domini. Fiat mihi secundum Verbum tuum. Ona Yaunaren mirabea. Egin bedi nigan diozunet (Lc. 1,38).

Ara noia gure Amak Yaunaren naimea onartu zun. Seme bat edo izango zula zion aingeruak. Nola leiken ori, galduzten, senaibiztua ez zula ezagutzen da. Aingeruak, Go-teunaren gauza zala ori. Eta ara gure amaren baiezta: Yaunaren mirabea naiz: izan bedi nigan diozunet. Ondo zekin ark ere zezetorkon Jesuera ama izatearekin. Mirabea zan, eta Yaunak nai zun guztirako gertu.

Et Verbum caro factum est. Et habitavit in nobis. Ta itza aragi egin zan. Ta gurean bizi izan zan. (Jo. 1,14) Bai: gure artean zitula bere pozak, eta gure artean 33 urte bitartean bizi izan zan. Gurutzte batean Josi eta erailegundun: irugafen egunera berpistu, eta andik befogei bat egunera zerura igo zan. Jasterakoan ere, azkenera gure artean zegokela aginduta joan zitzalgun. Eta gurean bizi da: eleiza du etxe.

Ora pro nobis Sancta Dei Genitrix. Ut digni efficiamur promissionibus Christi.

Efegutu ezazu gure alde Yainkoaren Ama Done! Kris-toren aginduun irabazgai gaitezka.

Otoi dagimug: Yauna, ixuri ezazu aifen, gure gogoetan zuru eskefa: aingeruak esan da, zuru Seme Kistoren gizun egitez ezagutu dgún ok, aren mifialdi eta gurutzearren bitarbez, aren Beroizkundearren aintzara eramanak gaitezela. Kista gure Yaunaren bitarbez. Ala bizi.

Ora de sinbeste, aldiz esaten degun otoitzta, pixka bat artzita ta. Nere lantxo oniek esker obegoz otoitzeko lagunduko aldigud!

OXPINDEGI

Napoleonen bidia

(Benabarreko eskuaraz)

Garazitik Orreaga rako zintzurrak eta erreka betihandik izan dira guadarramien eta beilarien bidia Espanian sarteko, behialakoan arthean.

Erromanean denboran egin zuten yandanik Orreaga eta eBnabarren gaundi, Irutxetik Bordele raine (Burdeos), bide eder eta zabal bat, harritzatua. Eta oraino zenbait lehutxan, han hemenka, agertzen dira haren hatzak. (ras-tros, huellas).

Eta leku horiek hautatu zituzten, zeren eta Espania eta Frantziaren arthean diren mendietako lepo apha-lentak eta egokienak dirlakotz, Pirineos deihiuentan.

Hamabi ta hamahiru garren mendetan (siglos) elementaka zoatzailek beilaria (peregrinos) Europa guztiak Yondori Iaki (Santiago) Compostelar, hori zuten bide laburrena eta errecha, lehorrez.

Osteak hain ziren haundiak, nuren eBnabarren anitz tokian basitzetzen phausi lekuak. Eta Orreagan bazen eritegi edo ospitale bat, bai eta hilerrir bat ere heientzat, oraño ikhusten ahal direnak.

Batzuk pasten ziren (gehienak) Lurzaleko errekaren barna. Besteak mendiz gaundi, Orreaga, Elheralarre eta Doniane Garazi artzean diren bideak. Horiak ziren ere Karloman en bidea Euskaldunek Astobizkarren eta Orreagako zelaietan zafraldi ederra eman ziotenean.

Duke de Alba deitihuak ere bide hori hartzuen, harasteako behitikoa, eta hundetakoan gainekoak, 1512' an iphar aldeko Naparroa (Benabarre) menperatu nahiz izan zuelarik, bainan Auritzerat itzuli zena, buztana ichtiapian eta beharrak ophal.

Mintza giten azkenekotz "Napoleon" en erregebibideaz".

Napoleon gizon adimentu haundikozela, ausartu eta kalipudune, anitz egitetan ezagutzen da.

Espaniaren beretzeko Orreagatik sartu zen. Bainan etzuen Luzaireko bidaia hartz, zero eta erreka hertsil hura iragan eta Ibañetako lehoratza igaitzeko tokia egokia zelakotz etsairrentzat, gai beharra mehangune haran kenka char baten beldurez.

Gogoratzen zaio bide zabal baten egitea Doniane Garazitik, Elheralarren gaundi, kasik zelaia, maldarik gabe, Astobizkar mendi ondaraifio. Eta horraren helduz geroz... "yautsi" zen Ibañetako lehoraino, eta handik bizi Orreagatik.

Acheri zaharrak etzaiaren lurretan sarteko etzuen maldarik igan nahi nahi. Ez petik gora, bainan gain behuti sartu zen uholde bat beza! Auri-tek ozelai nasai hartan.

Eta zé b'ra harek egin ziena! Orai-ko erregebibideak bezain ederra eta zaharrak. Eta oraino ikhusten ahal d'gutti andeatako (estropoeado).

Bere kanol handiak, gudulari osteak eta gudu tresna guztiak handik pastu zirene nekez izpirik gabe.

Bidaia, yakina, b'lar eta sorhopilez estalla da orai bainan behor behi, eta ardentzat zel alzapide ezerria, eta alzatua gozoak han dabiltsan arthaldeean!

Bidaia hori ikhusten dutenek, hogoita hamar kilometra luren... harri-dan, ditzagun otoi eta gauza zuen Napoleonen zera zé gizonak zituen bere ondoen.

Antzeztalde batzaldia

Azkoitiarren txanda genun igande, Poxpoliñetan

Ta Mixioak eta eguraldia etsai zi-

tuela Jardun zitzakigun,

Izan ere, nor juango zan ba igerde aferasaldeko eguraldiarekin, lauretan, lur azpi ilun artara? Eun bat lagun izango gizan guztiak, asko jota. Ta alde jende gutxi ikustekaitz naitanaez oztu bear antzezlariek.

Alare, mixiak eta eguraldia gutxi balaria bezia, antzezlariek berak ekafigutzen irugafen etsala: Antzerkia,

Ez det, gaurdiano, antzeztaldean lana aztertzeko antzerkia maxiatu beafik izan; bafia gaur, egia esan, ikutu beafia, ikutu beafia biziena nabaltzen det, antzerkia ta antzezlariek lana elkarlotuta, bata besteari jostea bezela ego-nik, antzezlariei kaskafak antzerkirkirik onoma ondakutu luttzen bezelaz, ondautu baidezake antzerki kaskafak antzezlariek onena.

"Joxanton" gizarraoa, boto bila, lehen egiten, iritxi zagu "Gurutzape" baterxtxa. Gutzkienet ORDU BETEKO bidea baoziak, egiten diogu gure bururari.

"Don Kasto" gizarraoa, boto bila, lehen egiten, iritxi zagu "Gurutzape" baterxtxa. Gutzkienet ORDU BETEKO bidea baoziak, egiten diogu gure bururari.

Ta oria guzia aurteik dezutela, oraindikio imilauareki inneur ditzadan antzezlariek.

"Joxanton"... ez zuri ta ez beltza Atzeneko Irenaldian patxara aundigia zitzailek ezarri.

"Kaxilde". Senargaiakiko elkarizketa-ti buria polita eman zion. Une ga-

fatzai ez die, ordea, oso osoan egia antza ematen, ainstean egia aifen. Bigaen ekitaldian etxe jaabearenaga azaltzen danean, bezia, lasaiegia juantzen dala ez al zalo iruditzen? Antzerkiak ala dia?

"Mikel". Abots edera, mutillak, ta bai ta sasola ere. Bere izakera, bezia, une audi batena: antzerkiak ofela aginduko zion noski. Odola ikusita ondorezak emang odio ba, ain mutil bularatu ta sasoikoi! Maitearekiko ondoa onda zanetza la baita "Joxanton" i ezkontza kontu aitzaten dionekoa ere.

"Don Kasto", noizbait "torero" iza-

na ote degu bezia? Bera ibilerak alaxe-

ta, etzan jazkera egokian atera, a-

bañu, etzan jazkera egokian atera, a-</p